

Sygn.akt III AUa 50/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Bohdan Bieniek

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. w B.

sprawy z odwołania W. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia i datę ich wypłaty

na skutek apelacji wnioskodawcy W. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 listopada 2012 r. sygn. akt IV U 2792/12

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję z dnia 17 września 2012r. o tyle, że ustala kwotę należnych W. P. odsetek wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012r. (sygn. akt IV U 1885/11) na kwotę 909,09 zł, a w pozostałym zakresie apelację oddala.

Sygn. akt: III A Ua 50/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 17 września 2012 r. ustalił W. P. wysokość odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie emerytury w kwocie: 908,12 zł.

W. P. wywiódł odwołanie od powyższej wnosząc o jej zmianę i ustalenie prawidłowej wysokości odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia. Domagał się przy tym, aby Sąd zobowiązał organ emerytalny do podania w jaki sposób została wyliczona wysokość odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia. Podniósł także, iż organ ten nie sprecyzował od jakich kwot odsetki te wyliczył, a ponadto należność z tytułu odsetek przekazał na jego rachunek wraz z emeryturą za październik 2012 roku, gdy tymczasem wyrok zasądający odsetki stał się prawomocny znacznie wcześniej.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. Sad Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie, a u podstaw tego wyroku legły następujące ustalenia i wywód prawny tego Sądu:

W dniu 28 listopada 2008 roku wnioskodawca W. P., urodzony dnia (...), będący osobą bezrobotną, złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Decyzją z dnia 16 lipca 2009 roku organ rentowy przyznał W. P. prawo do emerytury od dnia 1 listopada 2008 roku, wyliczając jej wysokość na: 1742,33 zł. Skarżący nie zgodził się z tą decyzją i wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Olsztynie, który wyrokiem z dnia 12 listopada 2009 roku, sygn. akt: IV U 1559/09, zmienił zaskarżoną decyzję i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz ubezpieczonego ustawowe odsetki od kwoty emerytury ustalonej decyzją z dnia 16 lipca 2009 roku poczynając od dnia 29 grudnia 2008 roku do dnia wypłaty tej emerytury (pkt. I orzeczenia), oddalając odwołanie w pozostałej części (pkt. II orzeczenia). Wnioskodawca wniósł apelację od powyższego wyroku. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 lutego 2010 roku, sygn. akt: III AUa 9/10, uchylił zaskarżony wyrok w pkt. II i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 23 listopada 2010 roku, sygn. akt: IV U 350/10, zmienił zaskarżoną decyzję i kolejną o tyle, że ustalił, iż podstawa wymiaru emerytury winna być wyliczona z uwzględnieniem wyższego wynagrodzenia za lata: 1970 -1974 (pkt. I wyroku); umorzył postępowanie odwoławcze od decyzji z dnia 16 lipca 2009 roku w części dotyczącej wyliczenia podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem wynagrodzenia W. P. osiągniętego w listopadzie i grudniu 2007 roku, przyjętej w decyzji z dnia 9 września 2009 roku (pkt. II wyroku); oddalił odwołanie w pozostałej części (pkt. III wyroku) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz skarżącego kwotę: 30 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od apelacji oraz kwotę: 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt. IV wyroku). Wnioskodawca nie zgodził się również z powyższym rozstrzygnięciem i wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, który wyrokiem z dnia 15 marca 2011 roku, sygn. akt: AUa 130/11, zmienił zaskarżony wyrok w pkt. IV w ten sposób, że zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz odwołującego kwotę: 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I instancję (pkt. I orzeczenia), w pozostałej części oddalił apelację i zażalenie (pkt. II orzeczenia) oraz koszty zastępstwa procesowego za II instancję pomiędzy stronami wzajemnie zniósł (pkt. III orzeczenia). Odwołujący wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 8 grudnia 2011 roku, sygn. akt: IUK 250/11, odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Biorąc powyższe za podstawę organ rentowy decyzją z dnia 4 maja 2011 roku przeliczył od dnia 1 listopada 2008 roku tj. od daty określonej wskazanym wyrokiem, emeryturę odwołującego, która wyniosła: 2.824,73 zł. Wnioskodawca i tym razem wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Olsztynie, który wyrokiem z dnia 18 stycznia 2012 roku. sygn. akt: IV U 1885/11, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do ustawowych odsetek od dnia 1 lutego 2011 roku od świadczeń wynikających z wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 listopada 2010 roku za okres od dnia 1 listopada 2008 roku do dnia 31 stycznia 2011 roku oraz świadczeń miesięcznych: za luty 2011 roku z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2011 roku, za marzec 2011 roku - od dnia 15 marca 2011 roku, za kwiecień 2011 roku - od dnia 15 kwietnia 2011 roku, do dnia 12 maja 2011 roku (pkt. I orzeczenia), w pozostałej części odwołanie oddalił (pkt. II orzeczenia) oraz koszty zastępstwa procesowego między stronami wzajemnie zniósł (pkt. III orzeczenia). Strony nie zgodziły się z powyższym wyrokiem i wniosły od niego apelacje. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 roku, sygn. akt: III AUa 399/12, oddalił obie apelacje. .

Wskazany wyrok Sądu II instancji wraz z uzasadnieniem wpłynął do organu rentowego w dniu 12 września 2012 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 17 września 2012 roku, zaskarżoną w niniejszej sprawie, wyliczył wysokość należnych odwołującemu odsetek w kwocie: 908,12 zł, ze wskazaniem, że zostaną one wypłacone ze świadczeniem za miesiąc październik 2012 roku. (dowód: plik I akt ZUS (...))

Sąd Okręgowy rozważając powyższy stan faktyczny nie dopatrywał się zasadności wniesionego odwołania w aspekcie przepisów prawa materialnego. W szczególności wskazał, iż w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, w których należy poszukiwać podstawy roszczeń ubezpieczonego, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się do przepisów prawa cywilnego. Świadczenia należne w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, więc obowiązek zapłaty odsetek może wynikać wyłącznie z ustawy. Ustawa w jednym tylko wypadku nakłada na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek wypłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego, tj. wówczas, gdy Zakład - w następstwie okoliczności, za które

ponosi odpowiedzialność - nie dokona wypłaty świadczeń w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznawania i wypłacania. Przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009, nr 205, poz. 1585 ze zm.) stanowi regulację szczególną względem przepisów kodeksu cywilnego, a jej odrębność polega przede wszystkim na ustaleniu obowiązku zapłaty odsetek tylko w wypadku zwłoki. Dlatego też zgodnie z jego brzmieniem, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Dla oceny przysługiwania odsetek na podstawie wskazanego przepisu konieczne jest współstosowanie dalszych przepisów, a konkretnie § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 1999, nr 12, poz. 104), zgodnie z którym odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Jednocześnie zgodnie z art. 118 ust. 1 cytowanej ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W dniu 1 lipca 2004 roku wszedł w życie art. 118 ust. 1a, który określił - jako dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji - dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, przy czym warunkiem jest, aby tym orzeczeniem ustalono prawo do **świadczenia** lub jego wysokość. Konsekwencją aktualnie obowiązującego uregulowania art. 118 ust. 1a wskazanej ustawy będzie przyjęcie przez organ rentowy daty wpływu prawomocnego orzeczenia sądu, jako ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, gdy sąd nie stwierdzi odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W realiach rozpoznawanej sprawy organ rentowy decyzją z dnia 4 maja 2011 ponownie przeliczył odwołującemu wysokość jego świadczenia. Wobec złożonego przez niego odwołania od tej decyzji Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 18 stycznia 2012 roku, sygn. akt: IV U 1885/11, zmienił tą decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do ustawowych odsetek od dnia 1 lutego 2011 roku określając jednocześnie szczegółowo sposób i terminy prawidłowego ich wyliczenia. Trafność tego rozstrzygnięcia potwierdził Sąd Apelacyjny w Białymstoku, który wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 roku, sygn. akt: III AUa 399/12, oddalił apelacje od wskazanego orzeczenia złożone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i samego ubezpieczonego. Odpis tego wyroku wraz z jego uzasadnieniem został doręczony organowi rentowemu w dniu 12 września 2012 roku. Wpływ prawomocnego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku do organu rentowego w tym dniu było ostatnią niezbędną okolicznością do wydania decyzji w przedmiocie wysokości świadczenia odwołującego w rozumieniu przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, od której należy liczyć 30-dniowy termin do jej wydania, o jakim mowa w art. 118 ust. 1 tej ustawy. W tej sytuacji organ rentowy winien był wydać decyzję w sprawie naliczenia wysokości odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia ubezpieczonego do dnia 12 października 2012 roku. Decyzja taka została wydana w dniu 17 września 2012 roku, a zatem w terminie, o którym mowa wyżej. W konsekwencji powyższego należało uznać, że organ rentowy w terminie przewidzianym w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń, wyliczył wysokość odsetek według reguł narzuconych mu prawomocnym orzeczeniem Sądu z dnia 18 stycznia 2012 roku. Ich wypłata nastąpiła w najbliższym terminie płatności świadczenia ubezpieczonego ustalonego na 15-ty dzień każdego miesiąca tj. w dniu 15 października 2012 roku. Zgodnie bowiem z art. 118 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłata świadczenia wynikająca z decyzji następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres

między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do naliczenia wyższych odsetek jak domaga się odwołujący, nie potrafił on bowiem nawet wskazać jakiej domaga się kwoty, ani od kiedy należałoby odsetki te wyliczać (wyjaśnienia k. 18 akt sprawy) ,a nawet nie złożył zastrzeżeń do sposobu wyliczenia przez organ rentowy wysokość należnych mu odsetek.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 orzekł jak w wyroku.

Apelację do tego wyroku wywiódł skarżący W. P., który nie sprecyzował konkretnych zarzutów apelacyjnych pod kątem naruszenia przez Sąd pierwszej instancji prawa procesowego lub materialnego, lecz bardziej przedstawia on polemikę z rozważaniami Sądu zawartymi w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. W świetle analizy apelacji skarżący jest zdania, iż organ rentowy pozostawał w opóźnieniu przez dużo dłuższy okres, niż okres przyjęty do wyliczenia odsetek, a zatem należne mu odsetki powinny być wyższe. W ocenie skarżącego w jego sprawie należało przyjąć, iż ostatnią okolicznością do wydania decyzji była data ogłoszenia wyroku SO w Olsztynie w sprawie IV 350/10 i od tej daty należało oceniać opóźnienie organu rentowego .

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie w niewielkim zakresie.

Zasadność apelacji dotyczy częściowo błędnych ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego co do prawidłowości wyliczenia należnych wnioskodawcy odsetek. Jak wiadomo w zaskarżonej decyzji wysokość odsetek ustalono na kwotę 908,12 zł , a suma ta faktycznie pozostaje w zgodzie zaprezentowanym przez organ rentowy ich wyliczeniem (k. 336 -341 akt rentowych). Jednakże wyliczenie to nie pozostaje w zgodzie z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. (k.331 a.r) , zgodnie z którym to wyrokiem odsetki ustawowe od świadczeń miesięcznych skarżącego przysługiwać mu miały za okresy: za luty 2011 r. od dnia 15 lutego 2011 , za marzec 2011 r. od dnia 15 marca 2011 r. , za kwiecień 2011 r. od dnia 15 kwietnia 2011 r. – do dnia 12 maja 2011 r. Tymczasem wykonując ten wyrok organ rentowy policzył przedmiotowe odsetki zamiast od 15-tego dnia wskazanych wyżej miesięcy oddnia16-tego wskazanych wyżej miesięcy. Prościej rzecz ujmując organ rentowy wbrew brzmieniu wyroku, który wykonywał, pominął jeden dzień opóźnienia w każdym z miesięcy (tj. pominął dzień 15-tego lutego, marca i kwietnia 2011 r.). Udzielając Sądowi Apelacyjnemu wyjaśnień (k.44) organ rentowy przyznał tę okoliczność i wskazał wyliczenie odsetek zgodne z treścią wyroku SO w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. Prawidłowo wyliczono odsetki od wyżej wspomnianych świadczeń miesięcznych winny wynieść 56,842 zł (zamiast 55,857zł), co dają łączną kwotę należnych skarżącemu odsetek 909,09 zł (kwota 852,25 zł tytułem odsetek za okres od 01.11.2008r. do 31.01.2011 r. + 56,84 zł tytułem odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczeń miesięcznych za luty, marzec i kwiecień 2011 r.). Jak się zdaje błędne wyliczenie odsetek przez organ rentowy w istocie było skutkiem stosowania mechanicznych sposobów ich wyliczenia, co przy przyjęciu określonego dla wnioskodawcy stałego terminu płatności – do 15 dnia- każdego miesiąca (decyzja k.202) oraz brzmienia §2 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U z 1999r. Nr 12 poz. 104) – przyznającego prawo do odsetek od dnia następnego po upływie terminu wypłaty świadczenia mogło rodzić problemy z przy prawidłowym wykonaniem wyroku SO w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. (k.299). Poza sporem winno jednak być, iż zapadły wówczas wyrok miał dla organu rentowego charakter wiążący i nie było dopuszczalnym korygowanie tego wyroku pod kątem liczby dni, od których skarżącemu przyznano prawo do odsetek. Związanie to dotyczy również Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w sprawie niniejszej. Jak wiadomo stosownie do art. 365. § 1. k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Nadto prawomocny wyrok zgodnie z art. 366.k.p.c. ma powagę rzeczy osądzonej do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Wprawdzie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powaga rzeczy osądzonej ma swój specyficzny charakter, tym nie mniej w niniejszej sprawie wykluczonym było „rewidowanie” prawa do odsetek określonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego

w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. (IV U 1885/11) , od którego Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 r. oddalił apelacje obu stron (k. 332a.r.). Powyższa uwaga dotyczy nie tylko organu rentowego, ale przede wszystkim odwołującego się, który istotną część swojej apelacji opiera na kontestowaniu okresu za jaki winny mu być przyznane odsetki, co jak wspomniano nie może odnieść żadnego skutku w niniejszej sprawie, bowiem to zostało już prawomocnie rozstrzygnięte w sprawie o której mowa była wyżej. Jak wiadomo w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego to jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. sygn. II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601, Lex 40789; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r. II UK 275/11 Lex nr 1215286). Oznacza to niniejszej sprawie, że przedmiotem postępowania jest prawidłowość wykonania przez organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 17 września 2012 r. wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. , o którym mowa wyżej, a nie jego weryfikacja, czego w istocie w apelacji domaga się skarżący. Abstrahując od uwzględnionej części apelacji, Sąd Apelacyjny podziela w pozostałym zakresie rozważania i ustalenia Sądu Okręgowego. Poza sporem było w sprawie , iż wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 r. uprawomocnił się dnia 29 sierpnia 2012 r. kiedy to Sąd Apelacyjny w sprawie i III A Ua 399/12 oddalił apelacje obu stron, 12 września wpłynął do ZUS (k. 328v) , a już w dniu 17 września 2012 r. zapadła decyzją wykonująca ten wyrok. Nie ulega zatem wątpliwości ,iż organ rentowy zachował 30 termin do wykonania prawomocnego wyroku, o których mowa w art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z zm.). Wbrew twierdzeniom apelacji również wypłata zaległych odsetek wraz z świadczeniem za październik 2012 r. ma swoje uzasadnienie w §4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U z 1999r. Nr 12 poz. 104).

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 §1 k.p.c. w niewielkim zakresie uwzględnił wniesioną apelację i dokonał zmiany zaskarżonego wyroku, a w pozostałym zakresie apelację na zasadzie art. 385 k.p.c. oddalił